

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพ ของมหาเวสสันดรชาดก และอิทธิพลที่มีต่อชีวิตทางศาสนาของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวล้านนาไทย ในบรรดานิทานชาดก 550 ชาตินั้น มหาเวสสันดรชาดกเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายและมีอิทธิพลมากที่สุด เป็นที่รู้จักกันในหมู่ประชาชนไทย นับตั้งแต่เริ่มประวัติศาสตร์ชาติไทยมาก็ว่าได้ ทั้งได้เป็นแบบอย่างสำหรับชาวพุทธผู้มีอุดมการณ์สูง เพราะความสำคัญดังกล่าวมา นิทานชาดกเรื่องนี้จึงเป็นที่นิยมมากในอดีต จนมีผู้แต่งเป็นสำนวนถิ่นเหนือมากมาย ซึ่งเป็นผลให้ภาคเหนือของประเทศไทย เป็นแหล่งรวมคัมภีร์ไบเบิลเป็นจำนวนมาก สมควรที่นักวิจัยและนักการศึกษาจะ ได้ทำการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ

เนื่องจากได้สังเกตเห็นว่านิทานชาดกดังกล่าว มีความสำคัญหลากหลายในสาขาต่าง ๆ นั้นเอง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อที่จะดูว่า มหาเวสสันดรชาดก ได้มีบทบาทสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง ในการศึกษาชิ้นนี้ได้แบ่งงานออกเป็น 6 บทด้วยกัน คือ

บทที่ 1 : บทนำ ว่าด้วยความเป็นมาและสภาพปัญหา จุดประสงค์ของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นงานวิจัยเอกสารถึงแม้จะมีการออกปฏิบัติงานภาคสนามบ้าง

บทที่ 2 : ลักษณะจำเพาะของมหาเวสสันดรชาดก บทนี้มุ่งศึกษาถึงจุดกำเนิดและสภาพของมหาเวสสันดรชาดก ในฐานะที่เป็นคัมภีร์ที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายที่สุดในพระพุทธรศาสนาฝ่ายเถรวาท

บทที่ 3 : ศึกษามหาเวสสันดรชาดกในมิติแห่งกาลเวลา มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของนิทานชาดกเรื่องนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการจัดเทศน์มหาชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยมีความเห็นว่ามหาเวสสันดรชาดกได้ช่วยให้คนไทยแตกต่างจากชนชาติอื่น ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

บทที่ 4 : ศึกษาถึงอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม โดยพยายามที่จะพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม วรรณกรรม และศีลธรรมจรรยา ตลอดจนแรงบันดาลใจทางศิลปะที่ก่อให้เกิดศิลปะไทยมากมาย

บทที่ 5 : บทสรุปและเสนอแนะ มีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอแนะให้มีการรื้อฟื้นการจัดงาน ประเพณีนี้ เพื่อส่งต่อวัฒนธรรมอันสำคัญของชาติให้คงอยู่ต่อไป หากไม่จัดกันนับวันแต่จะถูกกลืน ไปเรื่อยๆ จนเลือนหายไปในที่สุด

บทที่ 6 : ภาคผนวก บทนี้ได้รวมเอา 4 ภาคผนวกเข้าไว้ด้วยกัน โดยที่ภาคผนวก ก ว่าด้วย สารสังเขปของมหาชาติชาดกทั้ง 13 กัณฑ์, ภาคผนวก ข เป็นเรื่องราวที่ควรรู้เกี่ยวกับ มหาชาติ, ภาคผนวก ค เป็นการเสนอตัวอย่างงานปริวรรตที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ซึ่ง ในที่นี้เสนอเพียง 3 กัณฑ์ คือ ชูชก มหาพน และมัทรี, ภาคผนวก ง เกี่ยวกับศัพทานุกรม ซึ่ง ได้รวบรวมเอาคำยากที่พบในมหาชาติฉบับนี้บางคำไว้ ด้วยหวังจะให้คนรุ่นใหม่ได้อาศัยเป็น คู่มือศึกษาให้ความหมายมากขึ้น